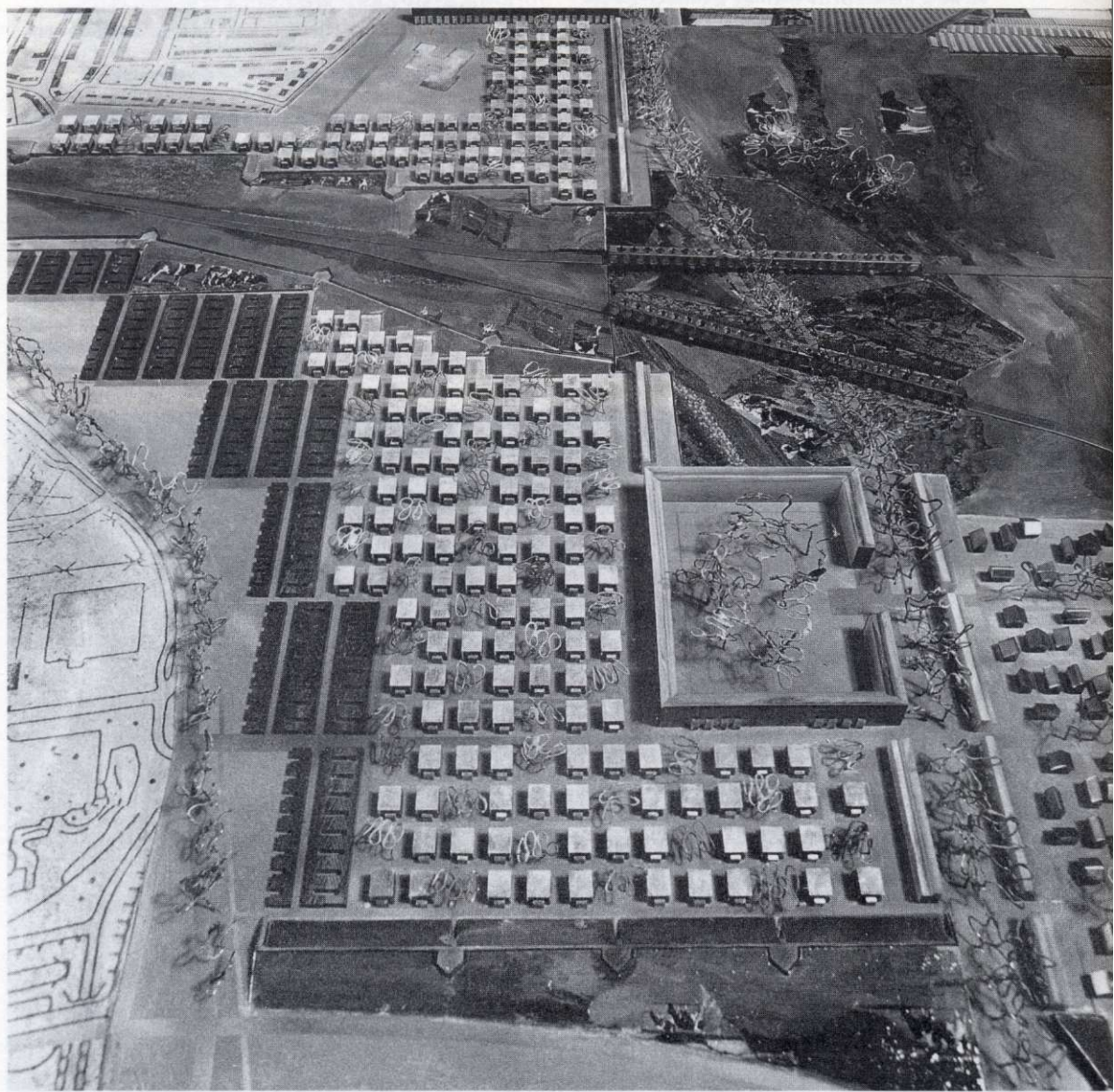

Over architectuur

Deze tekst is geschreven naar aanleiding van het plan *Het beleg van Breda*, gemaakt voor de tweede EUROPAN prijsvraag (1991). Het thema van deze internationale prijsvraag was 'Wonen in de stad: revitalisering van stedelijke gebieden'. In Nederland waren er lokaties in Apeldoorn, Breda, Nijmegen en Zaanstad beschikbaar. Dit plan is gemaakt voor de lokatie Steenakker in Breda en bekroond met een prijs.

Architectuur is een oud vak. Dat is niet erg, het scheidt de nodige rust in deze moderne tijd waar allerlei maatschappelijke processen voortdurend in beweging zijn en de werkelijkheid zich steeds virtueel voordoet. Tegelijkertijd is dat het fundamentele probleem van de architectuur op dit moment. De aard van architectuur, haar statisch karakter, haar onverzettelijkheid, staat op gespannen voet met de dynamiserende tendensen van de moderniteit. Een gebouw beweegt niet, spreekt niet; gebruik en betekenissen hechten zich voor een tijdje, vervluchtigen, wisselen elkaar af of zijn tegelijkertijd aanwezig. Wat is het antwoord van de architectuur? Zij kan zich proberen los te maken van de grond, zich wapenen met klapwoningen en verplaatsbare leidingkokers – de techniek staat voor niets! Maar wat is de zin daarvan? Als een gebouw werkelijk zweeft of als de absolute veranderbaarheid bereikt is, is er geen sprake meer van architectuur, maar spreken we over luchtschepen of logistieke systemen. De architectuur kan deze dynamiek hooguit verbeelden – maar is dat niet een romantisch idee?

Er is echter ook een andere stellingname mogelijk, en dat is om juist uit te gaan van de onverzettelijkheid van architectuur, om een stoïcijnse gebouw te maken, helder van vorm. De opdeling van het vak in vele specialismen en de versplintering daarvan in nog meer opvattingen brengen met zich mee dat dit slechts mogelijk is binnen de reikwijdte van het project. En precies deze constatering is van belang als het gaat om stedenbouwkundige projecten. De naoorlogse praktijk spreekt wat dat betreft voor zich. De fixatie op deelproblemen, zoals verkeer, geluid enzovoort, heeft tot uiteengeslagen woonwijken geleid, waar op de wegen nog harder gereden wordt (er is toch niemand die plotseling de weg oversteeft) en waar het 'sanitaire' groen nog slechts dienst doet om de pitbull uit te laten. De huidige tendens om deze leegte te keren legt er nog een schepje bovenop. De leegte moet gevuld worden met betekenissen: plandelen krijgen suggestieve namen, sferen worden opgeroepen, spanning wordt gewekt. Maar, allemaal virtueel, denkbeeldige mogelijkheden, opties. Uiteindelijk rest een overmaat aan vorm, een ongerichte vormloosheid.

Dit project, Het beleg van Breda, is een belegering van deze stand van zaken. Bewust wordt met het project stelling genomen tegen de monotonie en tegen de vormloosheid. Daartoe wordt de reikwijdte van het project opgerekt tot de gehele woonwijk, zodat woning, directe buitenruimte, verkavelingsvorm en landschappelijke inpassing in samenhang bestudeerd en architectonisch bepaald kunnen worden. Zodat oplossingen voor routes, geluidhinder en andere technische problemen een juiste verhouding kunnen krijgen. Zodat de auto een juiste plaats kan vinden, in de garage of op een parkeerplaats – maar niet in de straat! En zodat er zinvolle verschillen kunnen ontstaan, die niet virtueel zijn, maar reëel – architectonisch bepaald: een gesloten stenig gebied, een open gebied vol met tuinen, een bos in een hof, een straat...